

POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Dziergawka

SSN Adam Roch

Protokolant Ewelina Turlej

w sprawie **W. D.**

oskarżonego o czyn z art. 55 ust. 1 i 3 i art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 5 lutego i 4 marca 2025 r.

zażaleń obrońcy oraz oskarżonego

na postanowienie Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2025 r. sygn. akt III KK 553/24

o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania,

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. oraz art. 249 § 1 k.p.k., art. 250 § 4 k.p.k. w zw. z art. 275 § 1 i 2 k.p.k. i art. 277 § 1 k.p.k.

postanowił:

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. uchylić zastosowany wobec oskarżonego **W. D.** postanowieniem Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2025 r. sygn. akt III KK 553/24, środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania;

2. zastosować wobec oskarżonego **W. D.** tytułem środka zapobiegawczego dozór organu Policji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania oskarżonego z obowiązkiem zgłaszania się oskarżonego do organu dozoru 2 (dwa) razy w tygodniu;

3. zastosować wobec oskarżonego **W. D.** tytułem środka zapobiegawczego zakaz opuszczania kraju.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji wniesionej m. in. przez obrońcę oskarżonego W. D. , wyrokiem z 8 stycznia 2025 r. sygn. akt III KK 553/24, uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i sprawę przekazał temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Bezpośrednio po ogłoszeniu powyższego wyroku Sąd Najwyższy postanowił, na podstawie art. 249 § 1 k.p.k. w zw. z art. 258 § 2 k.p.k. i w zw. z art. 538 § 2 k.p.k., zastosować wobec W. D. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, liczony od 8 stycznia 2025 r. godz. 14:00 do 8 kwietnia 2025 r. godz. 14:00.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł obrońca oskarżonego W. D. , zarzucając:

1. naruszenie art. 249 § 1 k.p.k. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu przestępstwa;

2. art. 258 § 2 k.p.k. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, iż przepis ten stanowi samodzielną podstawę do zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania;

3. art. 251 § 3 k.p.k. w zw. z art. 2 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez pominięcie zasady minimalizacji stosowania tymczasowego aresztowania.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniósł o uchylenie tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego W. D. .

Tożsame żądanie zgłosił w osobistym zażaleniu oskarżony, który powołał się na dotychczasowy brak z jego strony utrudniania postępowania karnego, dobrowolne zgłoszenie się do odbycia wymierzonej mu kary pozbawienia wolności oraz negatywne skutki wynikające dla niego ze zmiany jego statusu ze skazanego na tymczasowo aresztowanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenia obrońcy oraz oskarżonego okazały się zasadne i zasługiwały na uwzględnienie.

Na wstępie zauważyć trzeba, że funkcją środka zapobiegawczego jest zabezpieczenie prawidłowego toku całego procesu karnego. Oznacza to, że stosując środki zapobiegawcze, sąd chroni nie tylko postępowanie dowodowe, ale ochroną może również objąć jego dalsze etapy, aż do chwili rozpoczęcia wykonywania kary, zgodnie z art. 249 § 4 k.p.k. Stosowanie środków zapobiegawczych może zatem mieć miejsce nie tylko w celu zagwarantowania prawidłowego toku postępowania dowodowego, ale również później. Sprawstwo oskarżonego w niniejszej sprawie zostało uprawdopodobnione w stopniu wymaganym przez przepis art. 249 § 1 k.p.k. treścią nieprawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu z 11 grudnia 2019 r. sygn. akt II K 27/18. Nie ma potrzeby wykazywania, że zebrane w sprawie dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez oskarżonego zarzucanych mu czynów, bowiem samo skazanie nieprawomocnym wyrokiem uzasadnia wystarczająco tę przesłankę i zwalnia od przedstawiania szczegółowej argumentacji uzasadniającej takie przekonanie (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 27 lipca 2005 r. sygn. akt II AKz 288/05, KZS 2005/7-8/87). Powyższej konkluzji nie zmienia fakt uchylenia orzeczenia sądu odwoławczego, gdyż nastąpiło to z przyczyn niepodważających sprawstwa oskarżonego W. D. . Natomiast jako przesłankę

szczególną stosowania tymczasowego aresztowania, wskazano tę o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k. Wynika ona wprost

z faktu, iż W. D. nieprawomocnie wymierzono karę 6 lat pozbawienia wolności, a stosownie do treści art. 258 § 2 k.p.k., tymczasowe aresztowanie może być uzasadnione nieprawomocnym skazaniem na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności. Z wymierzeniem takiej surowej kary łączy się szczególny rodzaj domniemania w zakresie istnienia obawy, że oskarżony (podejrzany) z uwagi na grożącą mu surową karę, będzie bezprawnie utrudniał postępowanie i tym samym może stanowić samodzielną przesłankę szczególną stosowania tymczasowego aresztowania. Stąd też zastosowanie najsurowszego środka zapobiegawczego, na tej podstawie prawnej, nie wymaga dowodowego wykazywania okoliczności, które przemawiałyby za tym, że oskarżony w warunkach wolnościowych będzie podejmował działania godzące w prawidłowy tok postępowania. Tym samym nie ma w tym wypadku, tak jak to ma miejsce w sytuacjach określonych w art. 258 § 1 k.p.k., konieczności wykazywania, iż zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Takie formalistyczne podejście sądu I instancji nie uwzględnia jednak kryterium prognostycznego, związanego z realnie grożącą oskarżonemu karą w postępowaniu karnym w dacie stosowania wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania (zob. postanowienie SN z 28 kwietnia 2023 r. sygn. akt V KZ 18/23). Kryterium to na bieżąco modyfikuje domniemanie ziszczenia się obawy do rzeczywistego zagrożenia karą i relacji tego zagrożenia do progu realnej surowości izolacyjnego środka wskazanego w § 2 art. 258 k.p.k., co pozwala na realizację wymogu adekwatności stosowanego środka zapobiegawczego do realiów konkretnej sprawy oraz warunków osobistych oskarżonego. To powoduje, iż samo istnienie powyższego domniemania nie oznacza, że w każdym przypadku zagrożenie surową karą uzasadnia zastosowanie tymczasowego aresztowania. Każdorazowo należy wziąć pod uwagę całokształt okoliczności danej sprawy - czego jak wynika z zaskarżonego postanowienia, Sąd Najwyższy orzekający w I instancji nie uczynił. Tymczasem z akt sprawy wynika, że oskarżony przebywa w jednostce penitencjarnej od 15 stycznia 2024 r., a wcześniej był osobą niekaraną, nie wykazywał w warunkach izolacji penitencjarnej szkodliwych postaw, nie

utrudniał w żaden sposób prowadzonych w sprawie czynności procesowych, lojalnie współpracował z organami prowadzącymi postępowanie, nie był wobec niego stosowany żaden środek zapobiegawczy, a ostatecznie dobrowolnie stawiał się do odbycia orzeczonej kary oraz niezwłocznie uścił wszelkie nałożone na niego wyrokiem skazującym zobowiązania finansowe.

Podniesiono również, iż zmiana statusu ze skazanego na tymczasowo aresztowanego i łączącego się z tym zaostreżenie rygoru warunków przebywania w izolacji wpłynęła negatywnie na jego sytuację, utrudniając mu kontakty z najbliższymi, zwłaszcza żoną i małoletnimi dziećmi. Wprawdzie nie są to okoliczności uzasadniające odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania w rozumieniu przepisu art. 259 § 1 pkt 2 k.p.k., który nakazuje uchylenie tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy dalsze jego stosowanie spowodowałoby dla osoby, wobec której jest stosowane lub jego najbliższej rodziny "wyjątkowe ciężkie skutki", to jednak okoliczności takie winny znaleźć odzwierciedlenie w decyzji procesowej w ramach procesu minimalizacji skutków stosowanego środka zapobiegawczego i związanego z tym doboru jego rodzaju pod kątem zapewnienia realizacji procesowych celów jego stosowania, zatem zabezpieczenia prawidłowości toku postępowania z wyłączeniem antycypacji kary.

Powyższe okoliczności pozwalają ocenić zachowanie oskarżonego w dłuższej perspektywie czasu, a skoro wszystkie oceniane kompleksowo zaszczości związane z wykonaniem kary - in concreto - prowadzą do oceny, że orzeczone przez sąd a quo kara pozbawienia wolności w określonym wymiarze (trzy lata lub kara surowsza) w dacie stosowania środka zapobiegawczego nie uzasadnia już przyjęcia istnienia domniemania destabilizacji toku postępowania, to należy przyjąć - mając na uwadze cel w jakim tymczasowy areszt ma być stosowany - że domniemanie z art. 258 § 2 k.p.k. zostało obalone. To zaś doprowadziło dokonujący kontroli instancyjnej Sąd Najwyższy do wniosku, iż w realiach analizowanego postępowania nie zachodzi konieczność stosowania najsurowszego

środka zapobiegawczego, zaś cel swój spełnią zastosowane w niniejszym postanowieniu środki wolnościowe.

Należy zaznaczyć, że niemożliwe było skonfrontowanie w tym zakresie oceny sądu odwoławczego z poglądem Sądu Najwyższego orzekającego w I instancji, gdyż sąd a quo nie wskazał, wbrew wymaganiom nakładanym przez art. 257 § 1 k.p.k., dlaczego nie uznał za wystarczające zastosowanie innych środków zapobiegawczych. Przypomnieć w tym miejscu należy, iż „aby można było wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, niezbędne jest wskazanie podstawy prawnej z art. 258 § 1-3 k.p.k. wraz z argumentacją oraz wyjaśnienie, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, jak również wskazanie braku zakazu, o którym mowa w art. 259 § 1 k.p.k.” (postanowienie SN z 17 kwietnia 2007 r., WZ 12/07, OSNwSK 2007, nr 1, poz. 843).

Sąd Najwyższy rozpoznając zażalenie, uznał więc, że choć w realiach niniejszej sprawy wymierzono oskarżonemu (nieprawomocnie) surową karę pozbawienia wolności, to jednak przesłanka, o jakiej mowa w art. 258 § 2 k.p.k., nie była na tyle silna, aby uzasadniała sięgnięcie po najsurowszy środek zapobiegawczy. Zdaniem Sądu Najwyższego działającego jako sąd odwoławczy, prawidłowy tok postępowania, w tym dostępność oskarżonego dla organów procesowych może być zabezpieczona za pomocą wolnościowych środków zapobiegawczych. Bezdyskusyjnym jest bowiem, iż w sprawie przeprowadzono i zabezpieczono całość materiału dowodowego. Możliwość sposobów destabilizacji postępowania jest zatem ściśle ograniczony, w zasadzie do ucieczki i ukrycia się oskarżonego. Zważywszy jednak na jego sytuację rodzinną i dotychczasowy sposób zachowania podczas całego postępowania karnego takie zachowanie wydaje się mało prawdopodobne. To powoduje, iż uznanie tymczasowego aresztowania za jedyny środek skutecznie niwelujący obawę utrudniania postępowania karnego jawi się jako nieuzasadnione, albowiem pozostające w opozycji względem art. 258 § 4 k.p.k., który stanowi dyrektywę adekwatności związaną z wyborem proporcjonalnego środka zapobiegawczego.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze charakteru czynu przypisanego oskarżonemu, choć nieprawomocnie, w wyroku sądu pierwszej instancji oraz uwzględniając potrzebę zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania odwoławczego, należało zastosować wobec oskarżonego dozór organu Policji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania oskarżonego z obowiązkiem stawiania się w tym organie 2 razy w tygodniu oraz ustanowić zakaz opuszczania kraju.

Z tych względów postanowiono jak na wstępie.

[J.J.]

[a.ł]

Anna Dziergawka Ryszard Witkowski Adam Roch